

2005. 10. 06.

A lé meg az Artpool

Artpool Segélykoncept, 2005. október 1–2.

Ez a nemlét hozta ki az archívumot a sodrából s vitte bele a Gödörbe, a szombaton és vasárnap Segélykoncept címmel tartott rendezvényükre, melyen igyekeztek felhívni a figyelmet arra, mi is veszne el, ha december 31-én dobozolni kell a Liszt Ferenc téri 140 négyzetméter minden kincsét s raktározni valami sötét pincében.

Legyen ez olyan, mint a Tom Tykwer-klasszikus, nekiszaladok párszor, kicsit megforgatva, de a végén enyém a pénz és életben is maradok. Az Artpool egy, a 60-as, 70-es, 80-as évek nem hivatalos magyar művészetének műveit gyűjtő archívum, melynek egyik alapítója Galántai György, az egykori balatonboglári kápolnaműteremben szervezett híres kiállítások szervezője, ily módon az archívum annak a korszaknak örököseként is szituálja magát. A másik alapító Klaniczay Júlia. A lé... az meg nincs. Ez a nemlét hozta ki az archívumot a sodrából s vitte bele a Gödörbe, a szombaton és vasárnap Segélykoncept címmel tartott rendezvényükre, melyen igyekeztek felhívni a figyelmet arra, mi is veszne el, ha december 31-én dobozolni kell a Liszt Ferenc téri 140 négyzetméter minden kincsét s raktározni valami sötét pincében.

Az Artpool jelenleg öt állandó munkatárssal dolgozik – van 400 folyóméternyi archívumi anyaga, ebből 10 000 könyve és katalógusa, s 1000 folyóirata. Olvasóterme látogatható, van 1600 kazetta, hanglemez és CD, 450 videokazetta, 500 plakát, 7000 dokumentumfotó, s 2000 dia – beül az ember, hallgatja a Kontrollt, az A.E. Bizottságot, a Trabantot, vagy Spions-t, Molnár Gergely írásokat, Pauer-képeket, Erdély Miklós anyagokat nézeget, olvas, vagy böngészget a számítógépes adatbázisban – decemberig.

A nyolcvanas években, egy magazinban (Képes7) egy szürrealista drámából idéztek részleteket. Ha minden igaz, Picassoé volt. Az egyiket mérhetetlenül jellemzőnek találtam a külkerületi hetvenes-nyolcvanas évekre: egy időszakra és egy élethelyzetre, melyről, hol harcosabban, a politikai és társadalmi változások szükségességét hangsúlyozva, hol befelé figyelve, a belső válságokat érintve nyilatkoztak meg azok a művészek és zenészek, akik azt a korszakot a második nyilvánosságon keresztül meghatározták, majd váltak ikonokká – legalábbis egy külvárosi lakótelepi kulcsos-kamasz számára. Hevenyészett idézetben – bő évtizednyi távlatból -, valahogy így hangzott: „Hát, tudjátok, találkoztam a szerelemmel. [...] Térde horzsol, és házról házra járva kéreget. Mint ellenőr szeretne elhelyezkedni egy külvárosi autóbuszjáraton. Ez bizony szomorú.” Ha egy egész korszaknyi, több évtizednyi anyagnak, az akkori fiatalok életérzését talán legkonzekvensebben megjelenítő

zenekarok archivált anyagainak, a fogalmi tisztázásban érdekelt művészek kísérleteinek és eredményeinek, az underground, a szamizdat, az avatgárd kultúra dokumentumainak, a nem hivatalos magyar művészet tárgyainak kell bedobozolva pincébe vonulniuk – ez bizony szomorú.

Mindemellett azonban az is szomorú, ha azt látom, a szívszerelmem hülyét csinál magából, s jó tervvel áll ugyan elő, de félúton, mást ne mondjak, elbénázza. Nem érzem ezt minden pillanatban, csak néha. Akkor viszont nagyon. Nem érzem, hogy bármi gond lenne Balaskó Jenő verseinek felolvasása alatt – sőt, lesz kedvencem is („Világol utcahosszat a Danavox / ne lépj a szarba, mert odaszoksz.”). Nem érzem Szkárosi hangköltészeti performansa alatt sem – a Jön a sereg, megy a sereg előadása frenetikus, s itt is választok magamnak csillagot („Barátom, komisszár! / Sodor a komisz ár / Szökik a kumisz ár-/ a. / A fára/ Ah.” Valahogy így.) A vetített Artpool dokumentumok pedig olyanok, amilyenek – sosem bírtam elképzelni, miért tartják jó ötletnek egy koncertekre álmodott térben – míg a háttérben tizenéves punkok meredeznek ki a blup-fotelekből s ordibálnak, hogy Sára, mondd meg a Boginak, hogy ne nyaljon ki a Gödörben, mert az nem jó – kis vetítővászonra projektorral filmeket vetíteni alig-hangosítással, tíz szóval. Most sem sikerült megértenem, de ez a legkevesebb; amit láttam, a balatonboglári kápolnaműteremre emlékező film Kultúr/Galántai/Domb címmel, Molnár Gergely álmának felhasználásával, ha követni nem is mindig tudtam, az álom másnap úgyszólván elhangzott Kari Györgyitől, aki Hajas Tibor és Molnár Gergely szövegeket olvasott fel. Hobo és Márta István **Eörsi István** verseit énekelték-játszották vasárnap este – 1983 óta most először; aztán a Spions-féle Anna Frank, például, Víg Mihálytól, vagy ef Zámboéék Ne hülyéskedj-e, s a Szerelem-élet-halál, a Balaton-koncerten a színpadra invitált Sziámi az Ismeretlen katonával és a Bétavillel – megidéztek valamit, amiről azt hittem, elmúlt már, de itt volt, ha csak időlegesen is, ám érezhetően.

Viszont annak a vasárnapi Szimpozionnak néhány pillanatát szeretném inkább elfelejteni – s ezek nem azok, amelyekben a Centrum Csoport fiataljainak vezetője kikapta Müller Péter kezéből a mikrofont, s elmondta, elfoglalták a Kazinczy utca 41-et, hétfőn délelőtt beszélnek a polgármester-helyettessel az igényükről, s támogató aláírásokat kértek a kint ülő művészekről, zenészekről, újságíróktól. Hanem inkább azok, amelyekben azon kívül, hogy a kint ülők, e magatartást nagyon radikálisnak és haladónak tartva, egymás szavába vágva követelték, hogy de most aztán azonnal és rögtön mondja meg az állam, hogy hová tette a művészetből elvont huszonhétmilliárd forintot, megvan-e egyáltalán, s az egyetlen, időnként józanabb ellenvéleményt kifejtteni próbáló újságíróba, Szőnyei Tamásba páros lábbal törölték rosszkedvük sarát, más nem történt. Ezek a pillanatok inkább kínosak voltak. Vagy amikor Müller Péter előbb elmondta, nem olvas újságot, nem néz televíziót, nem

foglalkozik a politikával; később elmesélte, hogy tulajdonképpen szinte menekült vidékre a rendszerváltáskor, mert annyiféle pozícióval igyekeztek őt megbombázni, s hogy mennyire büszke, hogy semmiféle hivatali pozíciót nem töltött még be eddig, mert akkor igen kényelmetlenül érezné magát – ez a Sziget-, a miskolci operafesztivál- és az Operaház új koncepciójának kimunkálásában betöltött szerepét ismerve talán irreális elhatárolódás. Nekem, mondjuk, felelős értelmiségitől önmagában soknak tűnik a nem írok-nem olvasok pozíció lendületes képviselője. De oké, a művész – művész; mint ilyen, legyen független a politikától, viszont ha van – és legyen – véleménye, azt ne a pénz határozza meg. Vagy ha fizetnek, s nekünk fizetnek, akkor mindent elnézünk nekik, ha viszont fizetnek, de másnak fizetnek, akkor az nem jó, mert nem értenek hozzá? Tényleg, nem értenek hozzá, legyen. De ki határozza meg, hogy ki határozza meg, kinek jár pénz azért, amit csinál? Abba beleszólnánk nagyon szívesen, mert ahhoz értünk, s így felülről megkerülve a politikában besározódás veszélyét mintegy ellebegünk a művészetpolitikai színtér fölött, s onnan huzigáljuk a hülye politikusokat mintázó marionett-bábok zsinórjait? Vagy?

Hiba, hogy az Artpool nem kap elegendő támogatást. Hiba, hogy a Balázs Béla Stúdió ellehetetlenül. Hiba, hogy a Széchenyi Könyvtár bizonyos dokumentumait elégették, esetleg egy részüket ennek ürügyén el is adták. Hiba, hogy a PANKK kezdeményezésben a Republic kap pénzt szabadtéri koncertre, s a Sláger Rádió a sugárzásra. De ugyanolyan értékűek ezek a hibák, tényleg? Valóban, sok a hiba. Túl sok. Kár lenne az Artpoolért. De egy olyan beszélgetésbe belemerülni a színpadon, mely javarészt a politika körül forog, s értékeli annak döntéseit, miközben olyan emberek ülnek a színpadon, akik bevallottan nem értenek ehhez a tárgyhoz, az nem túl szerencsés. Eltéríti az összejövetelt szándékolt céljától. Az is elhangzott, hogy most itt majd összefognak a művészek, s együtt tesznek valamit a kormányzati félresiklások és baklövések ellenében – azonban csupán hat ember ült a színpadon, közülük a legtöbb inkább magánemberként, mint éppen létező munkahelyét vagy munkáját képviselve – egy alkotmányjogász, egy kurátor, egy újságíró, ők kiesnek a művészek összefogásából, marad Halász Péter, Bárdos Deák Ágnes és Müller Péter. S hogy e három ember problémái mennyire nem közösek, azt bizonyítja, hogy a PANKK-program kapcsán – Müller Péter megemlítette, hogy ott is mennyire rossz bírálatok születnek, s olyan helyekre megy a pénz, ahová nem kéne – Halász Péter megjegyezte, valóban nonszensz lenne ma támogatni a punk-kultúrát Magyarországon. Nem tudom, milyen lesz ez az összefogás, de előtte úgy tűnik, pár dolgot tisztázni kéne még.

Utána persze koncert, s szerelmem, az alternatív kultúra madínerből szépít – megmutatja, mit tud. Miért is szeretem. Egy példa a szombati nap eseményeiből: a Lopunk zenekar koncertjén kapom a

fülest Szerbhorváth Gyuritól, hogy a zenekar professzornak kinéző énekeise valóban professzor, s hamarosan megjelenik egy kötete a fekete és a fehér kultúrtörténetéről a Kalligramnál.

A fogalmi tisztázást elősegítendő pedig Artpool-gyűjteményből származó plakátok sora látható a falakon és a padlón is – valamint kiállítás a hátsó térben. Úgy megyek neki a vasárnap esti Múzeum körútnak, hogy ez egy összességében jó rendezvény volt; jó a célja, jó a megvalósítása, tisztelet és elismerés a szervezőnek, Bárdos Deák Áginak, s azt Artpool fenntartóinak, egytől egyig.

Ahogy az időben haladok, tudom, jó nekem is. Mert ott voltam, egyrészt. Mert hazafelé még beugrom – régóta nem – a Múzeumba, s mintha éveket esnék vissza az időben, egy, a valóságban tán nem is létező múlt-járaton: rég nem látott barátot találok, elmondja, megházasodott, dolgozik, s hazaköltözik. S tudjam, van egy hely, ahol mindig szívesen látnak.

Ha az Artpool rendezvénye csak ezt a találkozást hozta volna, részemről megérte. S ha ez az este neki magának épp csak annyit segít a fennmaradásban, amennyit nekem a maga véletlen találkozásával, a következő egy-két évtizedben nincsen miért féltennem az archívumot.

A SEGÉLYKONCEPT programja
SEGÉLYKONCEPT – fesztivál az underground művészet
dokumentumainak megőrzéséért
2005. október 1–2., GÖDÖR KLUB, Budapest

Mindkét nap 16 órától: kiállítás, installáció az Artpool archívumából és gyűjteményeiből: Liszt Ferenc téri tábla-szövegek (1993–2002), balatonboglári kápolnaműterem-dokumentumok és művek, művészeti plakátok a 70-es és 80-as évekből, vetítések (Infermental III. videomagazin, performansz-videók, fluxus-videók), Flux Ping Pong és más konceptuális rekonstrukciók
Október 1. szombat

16.30: Sajtótájékoztató arról, hogy a mindenkori magyarországi progresszív, underground, avantgárd kultúra értékeinek intézményes megőrzése ma Magyarországon nem biztosított, valamint arról, hogy a nonprofit keretek között működő Artpool Művészetkutató Központ ellehetetlenülésével és esetleges bezárásával veszélybe került e terület jelenlegi egyetlen, még működő kutatóhelye

17.00: Ópetri. Részletek Petri György 1984-es FMK-beli költői estjéből, a verseket előadja Vallai Péter.

17.30: Vetített Artpool dokumentum: Erdély Miklós előadásában

„Kitüntetéseimről”, „Azonosításelméleti vizsgálatok”,
„Aranyfasisztáim”

18.00: Szimpozion a 70-es-80-as évek underground művészetéről,
nemzetközi kontextusáról és jelentőségéről, kutatásáról,
megőrzésének lehetőségéről

Résztevők: György Péter (moderátor), Balaskó Jenő, Hammer
Ferenc, Klaniczay Gábor, Pauer Gyula, Szkárosi Endre és a
jelenlévő művészek, kritikusok

20.00: Balaskó Jenő felolvasása: „Miért nem szép Iposteguy
agyveleje?” és „Danavox”

20.30: Szkárosi Endre: „Fögdä-dö” (hangköltészeti performansz)

21.00: Vetített Artpool dokumentum: Erdély Miklós „A kalcedoni
zsinat emlékére. Előadás a kiállításról” (internetes változat)

21.30: Vetített Artpool dokumentum: „Kultúr/Galántai/Domb”, a
balatonboglári kápolnaműteremre emlékező film, Molnár Gergely
álmának felhasználásával (rendező: Galántai György, riporter: Topor
Tünde, szerkesztő-producer: Pálmai Katalin, a rendező munkatársa:
Klaniczay Júlia, MTV, V. Stúdió, Fríz Produceri Iroda, 1992)

22.00: Lopunk zenekar koncertje - autentikus régi punk számok

23.30: Sicratmen koncert

01.00: DJ Joé (80-as évek underground zenéi)

október 2., vasárnap

17.00: Vetített Artpool dokumentumok (részletes programot később
adunk)

18.00: Hajas Tibor és Molnár Gergely szövegek felolvasása és
Szimpozion a 70-es-80-as évek underground művészetéről (2. rész)
Résztevők: Bárdos Deák Ágnes (moderátor), Baksa-Soós Vera, ef
Zámbó István, Halász Péter, Müller Péter Sziámi, Szőnyi Tamás

19.30: Eörsi István versek Hobo és Márta István előadásában
(részletek az 1983-as Szkénében előadott Eörsi est anyagából)

20.30: Spions, URH, Kontroll és Bizottság számok (előadják: Peter
Ogi, Vig Mihály, Müller Péter Sziámi, Bárdos Deák Ági, Hajnóczi
Csaba, Farkas Zoli, Újvári János, Lehoczki Karcsi, ef Zámbó István)

22.00: Záróbuli: Balaton koncert

A kétnapos rendezvényről a galériában és a cikk mellett látható képeket Kiss Zsuzsanna, Klaniczay Júlia és Rácz Márta, az Artpool munkatársai készítették. Az Artpool archívum hozzájárulásával közöljük őket.

01. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 1., Gödör Klub: sajtótájékoztató, copyright: Kiss Zsuzsanna – Artpool

02. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 1., Gödör Klub: Ópetri, részletek Petri György 1984-es FMK-beli költői estjéből, a verseket előadja: Vallai Péter, copyright: Kiss Zsuzsanna – Artpool

03. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 1., Gödör Klub: szimpozion a 70-es-80-as évek underground művészetéről (balról jobbra): Hammer Ferenc, Klaniczay Gábor, Geskó Judit, György Péter, Pauer Gyula, Perneczky Géza, Szkárosi Endre, copyright: Kiss Zsuzsanna – Artpool

04. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 1., Gödör Klub: Balaskó Jenő olvassa fel írásait, copyright: Kiss Zsuzsanna – Artpool

05-6. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 1., Gödör Klub: Szkárosi Endre performansa, copyright: Kiss Zsuzsanna – Artpool

07. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 1., Gödör Klub: a Lopunk zenekar koncertje, copyright: Kiss Zsuzsanna – Artpool

08. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 1., Gödör Klub: Sicratman-koncert, copyright: Kiss Zsuzsanna – Artpool

09-12. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 1-2., Gödör Klub, kiállítás: Ben tér, copyright: Rácz Márta – Artpool

13. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 2., Gödör Klub: Hajas Tibor és Molnár Gergely írásait Kari Györgyi olvassa fel, copyright: Rácz Márta – Artpool

14. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 2., Gödör Klub: Hajas Tibor és Molnár Gergely írásait Kari Györgyi olvassa fel, copyright: Kiss Zsuzsanna – Artpool

15. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 2., Gödör Klub: szimpozion a 70-es-80-as évek underground művészetéről (balról jobbra): Molnár Péter, Baksa- Soós Vera, Halász Péter, Bárdos Deák Ágnes, Szőnyei Tamás, Müller Péter Sziámi Klaniczay Júlia – Artpool és a Centrum Csoport tagja,

16. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 2., Gödör Klub: szimpozion a

70-es-80-as évek underground művészetéről (balról jobbra): Molnár Péter, Baksa-Soós Vera, Halász Péter, Bárdos Deák Ágnes, Szőnyei Tamás, Müller Péter Sziámi, copyright: Kiss Zsuzsanna – Artpool

17. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 2., Gödör Klub: szimpozion a 70-es-80-as évek underground művészetéről: Szőnyei Tamás és Müller Péter Sziámi, copyright: Kiss Zsuzsanna – Artpool

18. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 2., Gödör Klub: szimpozion a 70-es-80-as évek underground művészetéről: a közönség (elől Klaniczay Júlia és Szkárosi Endre), copyright: Kiss Zsuzsanna – Artpool

19. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 2., Gödör Klub: ef Zámbó István zenekara, copyright: Klaniczay Júlia – Artpool

20. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 2., Gödör Klub: Bárdos Deák Agi énekel, copyright: Rácz Márta – Artpool

21. Segélykoncept fesztivál, 2005. Okt. 2., Gödör Klub: a koncert közönsége, copyright: Rácz Márta – Artpool

Györe Gabriella

 GALÉRIA

